

Somody Bernadette

A RENDŐRARCKÉPMÁS-ÜGY MINT AZ ALAPJOGI ÍTÉLKEZÉS PRÓBÁJA

Az Alkotmánybíróság 2014 őszén olyan döntést¹ hozott, amely alapján – akkor úgy tűnt – az újságoknak tudósításaikban többé nem kell kitakarniuk a rendőrök arcát; illetve, ha felismerhető képeket tesznek közzé róluk, nem kell többé tartaniuk az elmarasztaló ítéletektől. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla ítélete, illetve annak jogértelmezése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz² alapján határozott úgy, hogy az Index hírportált rendőrarcképmások közzétételéért elmarasztaló rendesbírósági döntés alaptörvény-ellenes, és emiatt megsemmisítette a megtámadott ítéletet. Ezt követően, 2015 őszén a magyar alapjogvédelmi gyakorlatban példátlan dolog történt: az ítéltábla – újra helybenhagyva az eredeti elsőfokú marasztaló ítéletet – ismét az Index számára kedvezőtlen döntést hozott, majd e döntést 2016 tavaszán a Kúria is megerősítette.³

A felszínen az Alkotmánybíróság és a rendesbíróság feszül egymásnak: melyik bírói fórumé a végső szó az alkotmányos alapjogokat korlátozó polgári személyiségvédelmi ügyben? Az intézményi konfliktus mögé nézve a magyar alapjogi ítélkezés körképe sűrűsödik a rendőrarcképmás-ügybe. Azt láthatjuk, hogy a valódi alkotmányjogi panasz eljárás – hiába hozott az Alkotmánybíróság az alapjogok szempontjából kedvező, és a rendesbírósági ítéletet megsemmisítő döntést – önmagában nem bizonyult gyógyszernek: a rendesbíróság a döntés ellenére ragaszkodott alapjogsértő álláspontjához.

RÖVID KRONOLÓGIA

Az alkotmánybírósági határozatot megelőzően a sajtóban a rendőrök arcát rendszerint kikockázták, vagy fekete csíkkal – esetleg rajzolt trollfejekkel – tették felismerhetetlenné. Ehhez a gyakorlathoz azok az elveszített személyiségi jogi perek vezettek, amelyekben a bíróságok a sajtóval szemben rendre azoknak a rendőröknek a javára ítélték, akik bírósághoz fordultak, sérelmezve azt, hogy hozzájárulásuk nélkül tettek közzé őket felismerhető módon ábrázoló felvételeket. A sajtó tehát a rendőrarcképek kitakarásának gyakorlatával magát védte. A rendesbíróságok gyakorlatát a Kúria jogegységi határozata⁴ is megerősítette. Ennek érvelése szerint a rendőr (mint „nyilván-

nos helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személy”) nem minősül közszereplőnek, márpedig közszereplők kivételével a beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás nyilvánosságra hozatalához az érintett személy – adott esetben a felvételeken szereplő rendőrök – hozzájárulása szükséges.

A sajtó által elvesztett perek sorában egy volt az Index hírportál ügye, amelynek során – 2013 februárjában – a Fővárosi Ítéltábla elmarasztalta a hírportált. Az ítélet szerint ugyanis azzal, hogy egy politikai demonstráció biztosítását végző rendőröket egyedileg felismerhető módon ábrázoló fényképeket tett közzé, megsértette e rendőrök képmásuk védelméhez fűződő személyiségi jogát. A döntés a hírportált eltiltotta a további jogsértéstől, és elégtétel adására kötelezte. Az indoklás szerint „*a kizárólag rendőri feladatot ellátó rendőrök nem minősülnek közszereplőnek, ezért esetükben a képmásuk rögzítéséhez és annak nyilvánosságra hozatalához külön engedélyükre van szükség*” – ilyen engedéllyel az Index nem rendelkezett.

A jogerős ítélettel szemben a hírportál az Alkotmánybírósághoz fordult. Alkotmányjogi panaszában azt állította, hogy az ítélet megsérti alapvető jogait (a vélemény-, a sajtó-, illetve az információs szabadságot) azáltal, hogy megtiltja számára, hogy szolgálatot teljesítő rendőrökről fényképeket tegyen közzé, ha az azokon felismerhető rendőrök ehhez nem járultak hozzá; illetve azáltal, hogy polgári jogi szankcióval sújtja az ilyen képek közzétételét. Ennek a panasznak adott helyt az Alkotmánybíróság a 28/2014. (IX. 29.) számú határozatában, és megsemmisítette a Fővárosi Ítéltábla támadott határozatát.

Az alkotmánybírósági határozatot 2015 októberében követte újabb rendesbírósági ítélet. A Kúria az Alkotmánybíróság döntése alapján a Fővárosi Ítéltáblát új eljárásra és új határozat meghozatalára utasította – de hiába a sikeres alkotmányjogi panasz, a másodfokú bíróság ebben az új eljárásban ismét helybenhagyta a korábbi elsőfokú ítéletet, amely szerint az Index megsértette a rendőrök személyiségi jogait. Ezen az ítéltábla döntésével szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem sem változtatott; a Kúria 2016 áprilisában a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

POLGÁRI PER VAGY ALAPJOGI ÜGY?

Az alkotmányjogi panasz sikere egyértelműen mutatja, hogy a rendőrarcképmás-ügy alapjogi természetű. A személyiségi jogi per alapjogi relevanciáját az alkotmánybírói döntés nyomán újból eljáró Fővárosi Ítélőtáblának is el kellett ismernie.

Az alapjogok érintettségének elismerése választja el az ügy későbbi fázisait az alkotmányjogi panaszszal támadott ítélettől. Ebben ugyanis a polgári bíróság kizárólag a polgári jog szabályaira figyelemmel indokolta álláspontját, az ítélet szigorúan a Polgári Törvénykönyv dogmatikai keretei között maradt. A régi Ptk. 80. § (2) bekezdése kimondta, hogy képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges. Eszerint a főszabályt követve a rendőrök ábrázoló felvételek elkészítéséhez és nyilvánosságra hozatalához az érintett rendőrök hozzájárulására lett volna szükség. Hozzájárulás hiányában viszont csak az a kivételszabály tehetne volna jogszerűvé a fényképek közzétételét, amelynek értelmében nyilvános közszereplés esetén nem kell engedélyt kérni a felvétel elkészítéséhez. Mivel a rendőrök a felvételek nyilvánosságra hozatalához nem járultak hozzá, és közszereplőnek sem minősülnek, így az Index eljárása a Ptk. szerint sértette a rendőrök személyhez fűződő jogait. Az Alkotmánybíróság éppen azt kérte számon a korábbi rendesbírói

döntésen, hogy az „*azt az alkotmányjogi szempontot, amely a sajtó szabadságához, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz fűződik, nem vette figyelembe a Ptk. 80. § (2) bekezdése értelmezésekor*”.⁵

Még ha az ügyben ezek után az alapjogok érintettsége nem is kérdőjelezhető meg, az alapjogi ítékezés szempontjából nyitva marad a kérdés, hogy kinek és hogyan kell a Ptk. szabályait, a polgári jogi dogmatikát és az – Alkotmánybíróság által értelmezett – alapjogi érvrendszert adott ügyben együtt alkalmazni.

A rendesbírók szakjogi kompetenciájának védelme

Az Alkotmánybíróság döntése határozottan elvlasztja egymástól a polgári jogi és az alapjogi jogértelmezést. Ahogyan az indokolás hangsúlyozza: az Alkotmánybíróság az ügyben „*az Alaptörvény sajtószabadságra és emberi méltóságra vonatkozó szabályai-*

ből indul ki, és nem a polgári jogi jogviták eldöntésére törekszik. A polgári jog rendelkezéseit a rendes bírói gyakorlat tölti meg tartalommal.”⁶ Ha nem így tenne, joggal érhetné az Alkotmánybíróságot az a vád, hogy „szuperbírói” szerepet igényel magának, és elvonja a rendesbírók kompetenciáját.

Az alkotmányjogi panasz eljárás – helyesen – csak akkor és annyiban vonja be az Alkotmánybíróságot az ítékezésbe, amennyiben a rendesbírói döntés valamely ügyben érintett személy alapvető jogának sérelmét okozza. Az ügy nem alkotmányjogi jellegű kérdéseinek megválaszolása azonban ilyenkor is a rendesbírók kezében marad, mint ahogyan az alkotmánybírói határozatban felvázolt alkotmányossági szempontoknak a konkrét ügyre vonatkozó következményeit is a rendesbírók állapítja meg. Megismételt eljárásában a szakjogi szabályokat az alkotmánybírói iránymutatásnak megfelelően úgy kell alkalmaznia, hogy a döntés az alapjogokat is érvényre juttassa, illetve ne okozzon alapjogsérelmet.

A rendőrarcképmás-ügyben született alkotmánybírói döntés tiszteletben tartja a rendesbírók szakjogi kompetenciáját. Ezért is érezhetjük feleslegesen defenzívnek a Fővárosi Ítélőtáblának az

A RENDESBÍRÓSÁGOK OLDALARÓL MINDEZ AZT JELENTI, HOGY AZ ALAPJOGOK BÍRÓI VÉDELMÉNEK ELSŐDLEGES FELELŐSEI – A VALÓDI ALKOTMÁNYJOGI PANASZELJÁRÁS BEVEZETÉSÉT KÖVETŐEN IS – A RENDESBÍRÓSÁGOK

alkotmánybírói határozatot végrehajtó ítéletét, amelyben kiindulópontként a polgári jogi megközelítés elsődlegességét hangsúlyozza. Az ítélet rögzíti, hogy a bíróság „*abból indult ki [...], hogy a pert elsősorban a felperesek által érvényesített jogok magánjogi szabályai alapján szükséges eldönteni. A személyiségi jogok Ptk.-*

beli szabályai teljes egészében nem tehetők félre, még egy alapjogi érvrendszer mérlegelésének lehetősége esetében sem.” A Ptk. mellőzésére azonban természetesen sem elvi igény, sem konkrét alkotmánybírói elvárás nem fogalmazódott meg.

A rendesbírók alapjogvédelmi felelőssége

Míg tehát a polgári jogi aspektusok egyértelműen kívül esnek az Alkotmánybíróság hatáskörén, ennek ellentettje nem állítható az alapjogi kérdések vonatkozásában: azok nem tartoznak az Alkotmánybíróság kizárólagos kompetenciájába. Az Alkotmánybíróság az alapjogok értelmezése és érvényesítése tekintetében sem veszi át a rendesbírók szerepét. Az alkotmányjogi panasztól nem azáltal reméljük az alapjogok érvényesülésének előmozdítását, hogy az Alkotmánybíróság felülvizsgálja és orvosol minden egyes – alapjogi szempontból hibás – konkrét bíró-

sági ítéletet. Persze, az alkotmányjogi panasszal elé vitt esetekben – így például az Index rendőrcékmás-ügyében – az Alkotmánybíróság jogorvoslati fórumként biztosítja a hírportál alapjogainak szubjektív védelmét is. Azonban az alkotmánybírósági döntésnek az ad kiemelkedő jelentőséget, hogy annak alapján elvárjuk: a rendesbírósági jogalkalmazás számára adott iránymutatást ne csak a konkrét ügyben, hanem valamennyi rendőrcékmás-ügyben (illetve, a hasonló alapjogi relevanciájú személyiségi jogi perekben) eljáró bíróság kövesse. Az Alkotmánybíróság tehát az alkotmányjogi panasz révén sem lép a rendesbíróságok helyébe, nem pótolja – hanem elsősorban általános jelleggel fejleszti – a rendesbíróságok alapjogi ítélkezését. A rendesbíróságok oldaláról mindez azt jelenti, hogy az alapjogok bírói védelmének elsődleges felelősei – a valódi alkotmányjogi panaszjárás bevezetését követően is – a rendesbíróságok.

Az alapjogi ítélkezés intézményi kerete, a duális – Alkotmánybíróságból és rendesbíróságból álló – bírósági rendszer viszont ezzel ellentétes interpretációt erősíthet. Ebben a rendszerben ugyanis létezik egy kifejezetten és kizárólagosan alkotmányjogi kérdések eldöntésére intézményesített szakszabóság. Ez könnyen keltheti azt a látszatot, hogy az Alkotmánybíróság a rendesbíróságnál kompetensebb, sőt, akár kizárólagos felhatalmazottságú alapjogvédő szerv. A rendesbíróságoknak nincs dolguk az alkotmánnyal és a benne foglalt alapjogokkal sem, csak annyiban, amennyiben azok a törvényekben megjelennek – a magyar rendesbíróságok attitűdjét, az alkotmányalkalmazástól való vonakodásukat alapvetően meghatározza ez a megközelítés.

Az alapjogok azonban a rendesbíróságok számára sem lehetnek csupán külső, a törvényalkalmazáson mint alapvető rendeltetésükön kívül álló szempontok. Egy polgári per is lehet alapjogi ügy, mégpedig akkor, ha az ügyben – a szakjogági szabályok mellett – a per kimenetelét meghatározó relevanciával bírnak az egyének szabadságát és méltóságát a közhatalommal szemben biztosító alapjogok is. Ezt a relevanciát a konkrét ügy körülményei, az annak tárgyává tett jogviszony és magatartás jellemzői teremtik meg; az, hogy az ügy alapját jelentő életviszonyban valamely érintett az alapjogát gyakorolta. A rendőrcékmás-ügyeket például az teszi relevánssá, hogy a felvételeket a sajtó teszi közzé, a fényképeken pedig a közhatalmat képviselő, politikai tüntetéseket biztosító rendőrök szerepelnek. Ezek-

ben az ügyekben az alapjogoknak az ügy eldöntésére kiható szerepet kell kapniuk. Ezt kifejezésre juttatja az alkotmányjogi panasz intézménye is: hiszen, ha a bíró elmulasztja figyelembe venni az előtte folyó ügy alapjogi relevanciáját, a polgári vagy büntetőperben született alapjogsértő döntését az Alkotmánybíróság megsemmisítheti. Az alapjogi relevanciával bíró polgári ügyeket döntően a polgári jogi szabályok alkalmazásával, a polgári jog dogmatikai szabályainak és értelmezési elveinek segítségével lehet és kell elbírálni. Emellett azonban az alapjogi relevanciát megteremtő aspektus helyes megítéléséhez be kell vonni az érvelésbe az alapjogi szabályokat is. Ez is a polgári ügyben ítélkező bíró felelőssége.

Ezzel ellentétes bírósági attitűdről árulkodik a Fővárosi Ítéltáblának az alkotmánybírósági határozat nyomán született döntése a rendőrcékmás-ügyben, amelynek indokolása két jól elhatárolt részben foglalkozik a polgári jogi és az alapjogi érvekkel: „a tényállásnak [...] a magánjog vonatkozó szabályainak alkalmazásával történő megítélését követően lehetséges az eredmény ütköztetése az alapjogi érvekkel”. Az érvelés felépítése azt sugallja, hogy a rendesbíróság a polgári jogi szabályok alkalmazásával annak kimondását tartja saját felelősségi körébe tartozónak, hogy a Ptk. alapján helyes a felperes rendőrök képmáshoz fűződő személyiségi jogi sérelemének megállapítása. Ehhez képest kompetenciáján kívül eső, az alkotmánybírósági határozat által kikényszerített szempontrendszerként vonja be az érvelésbe, illetve a jogértelmezésbe az alapjogi megfontolásokat.

„Az elsőfokú bíróság a polgári jogi szabályok megfelelő alkalmazásával a jogvita elbírálását elvégezte, ezt a másodfokú bíróság jogszerűnek minősítette. Az Alkotmánybíróság azonban [...] a korábbi felülbírálatot azért minősítette alaptörvényellenesnek, mert az csak a fenti értékelést tartotta szem előtt, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz fűződő, a sajtószabadság alapjogából következő jogosultságokat azonban nem” – szól az indokolásnak az alkotmánybírósági határozatot végrehajtani hivatott része.

PARADOXON, HOGY NOHA A FŐVÁROSI ÍTÉLTÁBLA LÁTSZÓLAG A POLGÁRI ÜGYTŐL IDEGEN SZEMPONTRENDSZERKÉNT VONTA CSAK BE ÉRVELÉSÉBE AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÁLTAL MEGJELÖLT ALAPJOGI ÉRVEKET, MÉGIS FELÜLBÍRÁLTA AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG DÖNTÉSÉT

KIÉ A MÉRLEGELÉS JOGA?

Paradoxon, hogy noha a Fővárosi Ítéltábla látszólag a polgári ügytől idegen szempontrendszerként vonta csak be érvelésébe az Alkotmánybíróság által megjelölt alapjogi érveket, mégis felülbíráta az Alkotmánybíróság döntését. Bár az Alkotmánybíróság

alaptörvény-ellenesnek minősítette és megsemmisítette a korábbi marasztaló ítéletet, az ítéletábra – újra helybenhagyva az eredeti elsőfokú döntést – ismét az Index számára kedvezőtlen döntést hozott, amelyet azután felülvizsgálati bíróságként a Kúria is megerősített.

A magyar alapjogvédelmi rendszernek több mint négy éve része a valódi alkotmányjogi panasz, amely alapján az Alkotmánybíróság jogosult arra, hogy az alapjogsértő bírósági döntéseket megsemmisítse. A törvényi szabályok szerint ilyen esetekben, ha az ügyben érintett személynek az Alkotmánybíróság által megállapított konkrét alapjogsérelem orvoslást nyer, az eljárás folytatásáról az eljárási kódexek rendelkeznek. A polgári perrendtartás szerint az orvoslás eljárási eszközét a Kúriának kell megállapítania, és a bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára kell utasítania. Mindennek megfelelően az Index ügyében a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasította a Fővárosi Ítéletábrát.⁸

A magyar alapjogvédelmi rendszerben tehát a konkrét alapjogsérelem bekövetkeztét kötelező érvennyel az Alkotmánybíróság állapítja meg, a jogsérelem orvoslásáért azonban végső soron a rendesbíróság lesz felelős. A jogsérelem orvoslásának garanciája, hogy az újból eljáró rendesbíróság, amely korábban jogértelmezésével alapjogsértést okozott, az alkotmánybírósági döntés után köteles követni az abban foglaltakat. Az alkotmánybírósági törvény kimondja: „A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytató bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.”⁹ A kulcskérdés az, hogy az alkotmányos alapjogok sérelmét okozó, alkotmányjogi relevanciájú kérdésben mire kötelezi a rendesbíróságot az alkotmánybírósági határozatban foglalt jogértelmezés.

Az elvi alkotmánybírósági tételek hatása a rendesbírósági ítélezésre

Mindenekelőtt az alkotmánybírósági indokolások rétegei között érdemes különbséget tennünk. A 28/2014. (IX. 29.) AB határozat is egyszerre tartalmaz a testület elé került alapjogi problémával kapcsolatos elvi tételeket és a konkrét ügyre vonatkozó konklúziókat – még ha azokat szerkezetileg nem is különíti el úgy, mint más döntések.¹⁰

Az alkotmánybírósági határozat az elé került alkotmányjogi problémát két alkotmányos alapjog, a sajtószabadság és az emberi méltósághoz való jog konfliktusaként értelmezte. Feladata ezek után az volt, hogy összemérje az egymással ütköző két alapjogot, és a szükségesség és arányosság kritériumrendszere szerint döntsön az alapjogi konfliktusról.¹¹

A szükségességi-arányossági teszt értelmében, ahogyan azt az Alaptörvény megfogalmazza, „alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”. Az Al-

kotmánybíróság által követett elvi jogértelmezés szerint az emberi méltósághoz való jog alkotmányosan legitim indoka lehet a sajtószabadság korlátozásának, azonban ez önmagában még nem teszi feltétlenül alkotmányossá a sajtószabadság korlátozását. Külön kérdés, hogy az alapjog korlátozása arányosnak minősül-e – más szavakkal az, hogy adott esetben fennáll-e a megfelelő egyensúly a két alapjog között.¹²

Az alkotmánybírósági határozat magja ezzel az arányossági mérlegeléssel foglalkozik, ehhez a mérlegeléshez veszi számba a figyelembe veendő szempontokat. Ezek a megfontolások elvi jelentőségűek, amelyeket az itt elbírált konkrét ügyszöveg *hasonló* ügyekben a rendesbíróságok követhetnek, annak érdekében, hogy az alapjogokkal összhangban álló ítéletek szülessenek. Az Alkotmánybíróság elsősorban éppen azáltal mozdíthatja elő a bírósági alapjogvédelem színvonalának emelkedését, hogy konkrét jogviták kapcsán tett jogértelmezéseivel közelebb hozza az absztrakt alkotmányos normákat a rendesbírósági ítélezéshez; ezeknek a jogértelmezéseknek a közvetítésével a rendesbíróságok későbbi alapjogi ügyekben (így az alapjogi aspektussal bíró szakjogi ügyekben) könnyebben alkalmazhatják az alkotmányos alapjogokat.

Ilyen, az alapjogi mérlegeléssel kapcsolatos elvi szempontként említi az Alkotmánybíróság, hogy a személyiségi jogok sérelmére hivatkozás *ritkán* alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának korlátozását, illetve azt, hogy valamely jelenkori eseménnyel kapcsolatban a nyilvánosság figyelme elé került személyről készült képmás *általában* az érintett engedélye nélkül nyilvánosságra hozható az esemény kapcsán.¹³ Ezek szerint ilyen esetekben általában a sajtószabadság javára billen a mérleg az arányossági mérlegelés során.

Az olyan képfelvételek tekintetében, amelyek rendőri intézkedést ábrázolnak, a jogkonfliktus mérlegelésének eredményét még pontosabban határozza meg az Alkotmánybíróság: az ilyen képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha a nyilvánosságra hozatal nem öncélú; vagyis, ha az eset összes körülményei alapján a jelenkor eseményeiről (például a rendőrség demonstrációkon való bevetéséről) szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak, közügyet érintő képi tudósításnak minősül. Kivételként a testület az emberi méltóság mint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelem sérelmét említi (ez vonatkozik például a szenvedés bemutatására).¹⁴

Az Alkotmánybíróság kifejti azt is, hogy ha a képen csak egyetlen személy látható, akkor az arányossági mérlegelés általában nem a sajtószabadságnak kedvez, illetve egyedileg kell elvégezni az arányossági mérlegelést.¹⁵

Ezek az általánosabb, illetve speciálisabb alkotmánybírósági tételek az absztrakt alapjogi normákat közelebb viszik a rendesbíróságok által elbírált szakjogági kérdésekhez. Ezáltal elvi iránymutatásul szolgálhatnak a jövőre nézve a rendesbíróságok számára, amelyek nagyobb eséllyel hoznak majd alapjogkonform ítéleteket hasonló polgári jogi jogviták elbírálásakor, ha bevonják a jogértelmezésükbe ezeket az alkotmányos szempontokat is. Továbbá a későbbi alkotmánybírósági és rendesbírósági gyakorlatban formálódhatnak és finomodhatnak ezek a speciális tesztek.

A szubjektív jogorvoslást biztosító kötőerő

Az elvi tételek megfogalmazása mellett az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasszal elé vitt ügyben döntést is kell hoznia: el kell döntenie, hogy a panasszal megtámadott ítélet alapjogsértő-e. Míg az indokolás elvi tételeivel mindenekelőtt az alapjogok objektív védelmét, a rendesbíróságok alapjogi ítélkezésének fejlődését szolgálja, ez utóbbival a hozzá forduló panaszos számára biztosítja a szubjektív jogvédelmet. E szubjektív jogvédelem garanciáját jelenti az alkotmánybírósági törvény már idézett előírása, miszerint az alkotmányjogi panaszeljárás szükség szerint követő bírósági eljárásban „*az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni*”. Kérdés, hogy milyen értelmet tulajdonítunk ennek az előírásnak.

A rendőrcarcképmás-ügyben a Kúria új eljárást elrendelő végzése interpretálta az alkotmánybírósági iránymutatást, és annak alapján az újból eljáró Fő-

városi Ítéltábla is értelmezte feladatát. Az ítéltábla indokolása azt a kifogást emeli ki az alkotmánybírósági határozatból, miszerint a panasszal érintett határozat azt az alkotmányjogi szempontot, amely a sajtó szabadságához, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz fűződik, nem vette figyelembe a Ptk. értelmezésekor; a Kúria végzéséből pedig azt az előírást hangsúlyozza, amely szerint az egyedi ügyekben szituációhoz kötötten, a tájékoztatás körülményeinek bírói mérlegelése révén kell megítélni, hogy a felvétel elkészítése, felhasználása érinti-e a rendőr emberi mivoltának legbensőbb lényegét.

Az ítéltábla saját interpretációja alapján lényegében úgy határozta meg feladatát, hogy az alkotmánybírósági határozat a rendesbíróságot csupán az érintett alapjogok közötti arányossági mérlegelés folytatására kötelezi, de a mérlegelés eredménye tekintetében szabadság illeti meg a bíróságot. Ezt a megközelítést tükrözi az ítélet indokolásának konklúziója: „*Az alapjogok összemérésének eredményeként a Fővárosi Ítéltábla az egyedi eset körülményeit úgy ítélte meg, hogy a sajtószabadság alapjoga attól nem szenved sérelmet, ha a felperesek képmáshoz fűződő jogának biztosítása az adott esetben elsőbbséget élvez [...]*”.

A Kúria felülvizsgálati döntésében – elutasítva az ebben az írásban is bemutatott érvelést – ugyanígy jelölte ki saját mozgásterét. Álláspontja szerint az Alkotmánybíróság kötelezően csupán az alapjogi kérdés helyes mérlegeléséhez szükséges szempontokat határozott meg a rendesbíróság számára: „*az ügyben felmerült alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozatában foglalt jogértelmezési szempontok figyelembe vételével kell a perbe vitt anyagi jogvitát elbírálni*”.¹⁶ A Kúria szerint ebből következik, hogy a rendesbíróság – ha ezeket a szempontokat indokolásában figyelembe veszi – akár a korábbi álláspontjával azonos következtetésre is juthat; mint ahogyan a Fővárosi Ítéltábla tette azt az alkotmányjogi panaszeljárást követő ítéletében.¹⁷

Ez a bírósági szerepfelfogás azonban közel sem az egyetlen lehetséges olvasata az alkotmánybírósági határozatok kötőerejének; sőt, a rendőrcarcképmáshatározatból kifejezetten más rendesbírósági feladat következett volna. Az eddigi, egyébként nem túl bőséges alkotmánybírósági gyakorlat azt mutatja: az ügyek jellege alapján, esetről esetre állapítható meg, hogy az adott ügyben mire kötelezi a rendesbíróságot az Alkotmánybíróság döntése.¹⁸ Lényeges különbség mutatkozik mindenekelőtt aszerint, hogy valamilyen eljárási hiba vezetett-e az alapjogsérelem megállapításához vagy a bírói jogértelmezés anyagi jogi alaptörvény-ellenessége alapozza-e meg a rendesbírósági döntés megsemmisítését.

Ha az Alkotmánybíróság eljárási okból – a tisztességes eljárásról vagy a jogorvoslatról való jog sérelme miatt – semmisíti meg a megtámadott döntést, a rendesbíróságnak értelemszerűen az lesz a feladata az újbóli eljárása során, hogy immár az alkotmányos követelményeknek megfelelő eljárási keretek között tárja fel a tényállást, illetve mérlegelje a bizonyítékokat, de az ügy érdemi eredményére nézve az alkotmánybírósági határozat nem tartalmazhat útmutatást.¹⁹ Az alapügy hibájától függően lehetséges, hogy éppen az újbóli eljárásban kerül sor először az érdemi elbírálásra, mint ahogyan az is elképzelhető, hogy az eljárási hiba kiküszöbölése sem vezet a megsemmisített döntés érdemétől eltérő eredményre – ez a rendesbíróság kompetenciájában marad.

Ha a rendesbírósági ítélet hibája nem eljárási, hanem anyagi jogi jellegű, akkor a tényállás tisztázottsága differenciálhatja azt, hogy milyen kötőerő következhet az alkotmánybírósági határozatból. Az Alkotmánybíróságnak nem tartozik a hatáskörébe (és nem is funkciója) a tények feltárása, bizonyítékok mérlegelése, ami nélkül viszont sok esetben nem érvényesíthető az alkotmányos elvárás a konkrét ügyben. Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság nem juthat annál messzebbre, mint hogy – akár alkotmányos követelményben, akár határozatának indoklásában – előírja a rendesbíróság számára, hogy milyen alkotmányos szempontokat kell újbóli eljárásában érvényre juttatnia (tekintettel arra, hogy ennek elmaradása vezetett az alapjogsérelemhez). A rendesbíróság feladata és felelőssége pedig az lesz ezzel összefüggésben, hogy a tényállás további, alkotmányos szempontból releváns részét is feltárja, majd az alkotmánybírósági iránymutatásnak megfelelően minősítse.

Ennek az esetkörnek jó példái azok a közérdekű adatigénylési perek, amelyek amiatt indultak, mert döntéselőkészítés jogcímén megtagadták bizonyos adatok kiadását, és amelyekre vonatkozóan az Alkotmánybíróság a döntés érdemi-tartalmi vizsgálatát kérte számon a rendesbíróságon. Az Alkotmánybíróság egy ilyen ügyben – határozata rendelkező részében – alkotmányos követelményként mondta ki: „a közérdekű adat kiadása iránt indított ügyben eljáró bíróságnak az adatszolgáltatás-megtagadás jogcímét és tartalmi indoklását egyaránt vizsgálnia kell. A vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy csak a feltétlenül szükséges mértékben került-e sor a közérdekű adatszolgáltatás megtagadására. E körben az eljáró bíróságnak

vizsgálnia kell azt is, hogy az adatkezelő szerv nem korlátozta-e indokolatlanul a közérdekű adatokhoz való hozzáférést arra hivatkozva, hogy az igényelt adatokat az igénylő által meg nem ismerhető adatokkal együtt kezelik, miközben az utóbbiak felismerhetetlenné tételének nem lett volna akadálya.”²⁰ Egy másik esetben pedig így rendelkezett: „a közérdekű adat kiadása iránt indított ügyben eljáró bíróságnak az adat döntés-előkészítő jellegére történő hivatkozáson alapuló nyilvánosság-korlátozását annak formai és tartalmi szempontú indoklására kiterjedően, a döntéshozatali folyamat lezárására tekintet nélkül, minden esetben felül kell vizsgálnia.”²¹ Magát a vizsgálatot az Alkotmánybíróság azonban nem végezhette el; „már csak azért sem tehetné, mert a kiadni kért jelentést az Alkotmánybíróság az ügy lényegéből fakadóan nem ismerheti meg” – fogalmazott a testület.²² A rendesbíróságnak a megismételt eljárásában tehát éppen az a feladata, hogy az Alkotmánybíróság által kijelölt teszt alkalmazásához is feltárja a tényállást, megvizsgálja az érintett dokumentumokat, és az alkotmányos követelmények alapján, a megállapított alkotmányossági szempontok érvényesítésével döntsön az adatok nyilvánosságáról – amiről az Alkotmánybíróság határozatában nem döntött, nem is dönthetett.²³

Más esetekben a tényállás kellően tisztázott ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság ne csak meghatározza a figyelembe veendő alkotmányossági szempontokat, hanem alkalmazza is azokat. Ha az Alkotmánybíróság elé vitt, alapjogilag releváns kérdésnek a ténybeli alapja megfelelően tisztázott, akkor az alkotmánybírósági határozat alapján – amely kijelöli az alkotmánynak megfelelő jogértelmezést – egyértelmű annak jogi minősítése is. Ha pedig az alkotmánybírósági határozat ily módon megadja az alkotmányos jogértelmezés konkrét ügyre vonatkozó eredményét, a rendesbíróság megismételt eljárásában köteles lesz ennek megfelelő döntést hozni. Ezáltal garantálhatja a sikeres alkotmányjogi panasz az alapjogsérelem szenvedett panaszos szubjektív jogvédelmét.

Más esetekben a tényállás kellően tisztázott ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság ne csak meghatározza a figyelembe veendő alkotmányossági szempontokat, hanem alkalmazza is azokat. Ha az Alkotmánybíróság elé vitt, alapjogilag releváns kérdésnek a ténybeli alapja megfelelően tisztázott, akkor az alkotmánybírósági határozat alapján – amely kijelöli az alkotmánynak megfelelő jogértelmezést – egyértelmű annak jogi minősítése is. Ha pedig az alkotmánybírósági határozat ily módon megadja az alkotmányos jogértelmezés konkrét ügyre vonatkozó eredményét, a rendesbíróság megismételt eljárásában köteles lesz ennek megfelelő döntést hozni. Ezáltal garantálhatja a sikeres alkotmányjogi panasz az alapjogsérelem szenvedett panaszos szubjektív jogvédelmét.

Az Alkotmánybíróság egy közérdekű adatigénylési perben hozott ítélet felülvizsgálatakor például egyértelműen eldöntötte, hogy – szemben a rendesbírósági jogértelmezéssel – az ügyben érintett céget az adatnyilvánosság biztosítására köteles, közfeladatot ellátó személynek kell tekinteni.²⁴ Ugyanígy egyértelműen kizárta az Alkotmánybíróság egy népszavazási ügyben azt a törvényértelmezést, amely a parlamentre, illetve a képviselők tevékenységére al-

kalmazta a bizonyos aláírásgyűjtési helyszíneket tiltó választási eljárási előírásokat.²⁵

Az Alkotmánybíróság összetettebb – alapjogok, alkotmányos értékek összemérésén alapuló – alkotmányos teszt alkalmazását is számon kérheti az alapügyben eljáró rendesbíróságon; úgy, hogy rendelkezésére áll a teszt alkalmazásához szükséges tényállás is. Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság a konkrét ügyre vonatkozóan nem egy-egy jogszabályi rendelkezés alkotmányos értelmezését jelöli ki, hanem komplexebb alkotmányos mérlegelést végez. Ám amennyiben ezt a konkrét ügy tényeire rávetíti, akkor mérlegelésének eredménye – az előző példákhoz hasonlóan – kötni fogja a rendesbíróságot újbóli eljárása során.

Ezt példázhatja az az ügy, amelyben a panaszost a rendesbíróságok rágalmozás bűncselekményében mondták ki bűnösnek, egy polgármester vagyongazdálkodását bíráló publicisztika miatt. Az Alkotmánybíróság elismerte, hogy a büntetőügyben a bíróságok figyelmet szenteltek az ügy alapjogi aspektusainak, „*mérlegre tették az ügyben releváns szerepet játszó alapjogi konfliktust*”. A rendesbírósági ítélet megsemmisítéséhez az vezetett, hogy a rendesbíróság téves eredménnyel alkalmazta az alkotmányos tesztet, ugyanis a „tényt állít” fogalmat túlságosan kiterjesztően értelmezték, ami nem állt összhangban a vélemény szabadságból fakadó követelményekkel.

Az Alkotmánybíróság e határozatában kifejtett érveket sorakoztatott fel annak megalapozására, hogy a konkrét ügy értékelésekor hogyan jutott el odáig, hogy határozatával lényegében kizárja a büntetőszankció alkalmazását. Hangsúlyozta, hogy a tényállás megállapítása, a jogszabályok értelmezése és a szakjogi kérdésekben való állásfoglalás a rendesbíróságok számára fenntartott hatáskör. Ugyanakkor, saját értékelését az adott ügyben alkotmányos szempontú felülvizsgálatnak tartotta, mivel „*a közéleti vita során elhangzottak bírálatként, avagy tényállításként értékelése, és az ahhoz kapcsolódó jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül befolyásolják a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését. A közügyeket vitató szöveg minősítése során tehát a szakjogi szabályokkal egyidejűleg és azoktól elválaszthatatlanul, közvetlenül és intenzíven van jelen az alkotmányjog is. Ebből következően pedig a közéleti kérdéseket érintő szöveg jogi minősítése egyúttal olyan alapvető jog közvetlen gyakorolhatóságáról is dönt, amelynek forrása az Alap-*

törvény és [...] az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezmények.”²⁶

Az Alkotmánybíróság rendőrarcképmás-határozatát a rendesbíróságok úgy láttatták, mintha abban a testület csak addig ment volna el, mint a korábban példaként felhozott közérdekűadat-igénylési perek kapcsán, amelyekben a döntéselőkészítőnek minősített adatok érdemi vizsgálatát, illetve a vizsgálathoz szempontokat írt elő az Alkotmánybíróság a rendesbíróság számára. A Kúria értelmezése szerint a rendőrarcképmás-ítéletet az Alkotmánybíróság azért minősítette alaptörvény-ellenesnek, mert a Fővárosi Ítéltábla a Ptk. értelmezése során nem vette figyelembe, nem mérlegelte az alkotmányjogi szempontokat, a sajtószabadság érvényesülését.²⁷

Ezzel szemben a rendőrarcképmás-határozat sokkal inkább a legutóbb említett esettel mutat párhuzamot. A két ügy abban tér el, hogy a rendőrarcképmás-ügyben nem arról volt szó, hogy a bíróság helytelenül alkalmazott kimunkált alapjogi mércét (mint az említett példában), hanem arról, hogy a bíróság egyáltalán nem értékelt döntésében a konkuráló alapjogokat. Az alkotmánybírósági határozat ezért nemcsak előírta a figyelmen kívül hagyott mérlegelési szempontokat az újból eljáró rendesbíróság számára, hanem – továbbmenve – megadta a mérlegelés helyes eredményét is. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy „*a panasszal érintett határozat egyensúlyt teremt-e a konkrét esetben a szabad tájékoztatás és az emberi méltóságra visszavezethető képmásvédelem eltérő szempontjai között*”.²⁸ Az elé vitt ügy tényállására – amelynek tisztázottsága megfelelő volt – az Alkotmánybíróság maga alkalmazta elvi szempontjait, elvégezte az arányossági mérlegelést, és ennek eredménye alapján foglalt állást, alapjogsértőnek találva a hírportált elmarasztaló bírósági ítéletet.

Az Alkotmánybíróság tehát a rendőrarcképmás-ítéletet nem pusztán azért minősítette alapjogsértőnek, mert elégedetlen volt a rendesbíróság által kifejtett indokolással, hanem azért, mert az ítélet eredményében nem teremtett egyensúlyt a konkuráló jogok között: az abban foglalt polgári jogi szankció az alperes sajtószabadsághoz fűződő alkotmányos alapjogát aránytalanul korlátozta. Ebből, másik oldalról, az következik, hogy a rendesbírósági ítélet indokolásának kiegészítése a sajtószabadságra való hivatkozással, majd a sajtószabadság érvényesítésének elvetése – ahogyan a Fővárosi Ítéltábla az alkotmánybírósági határozat nyomán eljáró – nem teszi alapjogkon-

HA PEDIG AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI HATÁROZAT ILY MÓDON MEGADJA AZ ALKOTMÁNYOS JOGÉRTELMEZÉS KONKRÉT ÜGYRE VONATKOZÓ EREDMÉNYÉT, A RENDESBÍRÓSÁG MEGISMÉTELT ELJÁRÁSÁBAN KÖTELES LESZ ENNEK MEGFELELŐ DÖNTÉST HOZNI

formmá a rendesbíróági döntést. A hírportál elmarasztalása aránytalan alapjogkorlátozáshoz vezetett – a rendesbíróóság újbóli eljárása során nem juthat ezzel ellentétes következtetésre.

A Kúria álláspontja szerint mérlegelési szabadságának elvitatása a rendesbíróaságtól „*formális automatizmus*” tenné a rendesbíróasági eljárást.²⁹ Az Alkotmánybíróóság által képviselt feladatmegosztás biztosítja a rendesbíróaságok kompetenciáját: „*A tényállás megállapítása, illetve ennek során a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban kizárólag a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. Ebből hasonlóan a jogszabályok értelmezése és a jogági dogmatikához tartozó álláspontok helytállóságának, érvényességének megítélése is a jogalkalmazók számára fenntartott hatáskör.*”³⁰ Az alkotmánybíróasági döntés az alkotmánybíróasági törvény szövege szerint is csak az alkotmánybíróasági határozat tárgyát jelentő alapjogi aspektus, az alkotmányjogi kérdés tekintetében kötelezi a rendesbíróaságot. Bizonyos esetekben azonban alkotmányossági kérdés lehet a már kellően feltárt tényállás teljes körű értékelése. A legutolsó példaként bemutatott ügyben ennek megfelelően minősítette alkotmányossági kérdésnek az Alkotmánybíróóság a véleményesszabadságot korlátozó büntetőszankció alkalmazását; és – ezzel analóg módon – ilyen kérdés a sajtószabadság polgári jogi szankcióval történő korlátozása a rendőrcépmás-ügyben.

Azzal, hogy a Fővárosi Ítéltábla, majd a Kúria ítéletében mindennek ellenére eltért az alkotmánybíróasági jogértelmezéstől, megsértette az alkotmánybíróasági törvény már többször idézett rendelkezését; nem orvosolta az Alkotmánybíróóság által megállapított alapjogsértést, hanem újból elkövette azt.

NEHÉZ ÜGY VAGY KÖNNYŰ ÜGY?

Az alkotmánybíróasági határozat és – bár ellentétes végeredménnyel, de – a Fővárosi Ítéltábla, majd a Kúria döntése is alapjogok közötti arányossági mérlegeléseként értelmezte a rendőrcépmás-ügyeket. Az alapjogi ítékezéshez gyakran társul az a képzet, hogy a bírónak ilyen esetekben alapjogi elveket kell mérlegelnie, egymással konkuráló alapjogi értékek között kell választania, az ilyen mérlegelések kimenetele pedig szükségképpen bizonytalan. Kétségtelen, hogy a felsőbbbíróaságokon, alkotmánybíróaságokon

eldöntendő „nehéz ügyek” megítélése legtöbbször alkotmányos *elvek* összemérésén múlik.

Dworkin³¹ és Alexy³² nyomán ugyanakkor különbséget tehetünk az alapjogok mint *elvek* és mint szabályok között; az alapjogi ügyeknek nem elhanyagolható része pedig eldönthető alapjogi *szabályok* alkalmazásával. Ezek a szabályok lehetnek íratlanok, amelyeket értelmező munkával lehet levezetni az alapjogok fogalmából, az alanyi alapjogok mibenlétéből. De még ha többségük írásos formában nem is nyert megfogalmazást, jogi logikájukat tekintve az írott törvényi rendelkezésekhez hasonlóak. A szabályok – legyenek írottak vagy íratlanok – az elvekkel ellentétben kötelezően alkalmazandók, és meghatározzák a döntés tartalmát. Míg az *elvek* a jogértelmezés folyamatában súlyukhoz, jelentőségükhöz mérten mutatnak valamely irányba, addig a szabályok szükségképpen *elveznek* a döntést, egyértelműen meghatározzák az adott jogi kérdésre adott választ. Ebből következik az is, hogy az *elvek* alkalmazásával szemben elsőbbséget élveznek a szabályok.

Bár a bíróságok rendőrcépmás-ügyben alapjogi mérlegelést végeztek, érdemes megfontolni, hogy az ügy enélkül, alapjogi szabályalkalmazással is

eldönthető lett volna – az alkotmánybíróasági döntéshez hasonló eredménnyel. Ilyen megoldást javasolt az ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz.

A rendőrcépmás-ügyben alkalmazandó szabály eszerint abból következik, hogy a fényképeken a közhatalmat képviselő rendőrök szerepelnek. Ezért az

ügyben közhatalmat is gyakorló természetes személy alapjogi jogalanyiságát kell megítélni, aminek nehézsége abból fakad, hogy az érintettek alapjogi jogképessége az ügy konkrét körülményeihez kötött, szituatív természetű: fennállása attól függ, hogy helyzetük, magatartásuk – amelynek alapjogi védelmét igénylik – ember mivoltukhoz vagy közhatalom-gyakorlásukhoz kötődik-e. Utóbbi minőségükben – közhatalom-gyakorlásukkal kapcsolatban – ugyanis alapjogi védelemre nem tarthatnak igényt. Ez ellentmondana az alapjogok fogalmának: az alapjogok éppen a közhatalommal szemben védik a polgárokat, a közhatalmat kötelezik e jogok tiszteletben tartására. Ebből következik tehát a szabály, miszerint sem az állami-közhatalmi szervek, sem pedig az ilyen hatalmat gyakorló személyek nem lehetnek *e minőségükben* alapjogok alanyai.

A politikai rendezvényekről a sajtó által készített, az eljáró rendőröket is ábrázoló beszámoló a köz-

ügyekről való tájékozódást és a közügyek vitathatóságát szolgálják, vagyis politikai beszédnek minősülnek. A közhatalom-gyakorlás nyilvánosság általi ellenőrzésének része, hogy a sajtó tudósításaihoz felhasználhatja a közhatalomnak arcot adó rendőrök felismerhető arcképmását is. A vélemény- és sajtószabadság korlátozása – amit a fénykép közzétételének polgári jogi eszközökkel történő szankcionálása jelent – csak akkor igazolható, 1) ha annak van alkotmányosan legitim célja, és 2) ha a korlátozás mértéke arányban áll ezzel a céllal. Ez utóbbi – a konkuráló jogokat, értékeket egymással összemérő – lépést tehát megelőzi az alapjog-korlátozás legitim céljának azonosítása. A kiemelt alkotmányos védelmet élvező politikai beszéd korlátozását csak az érintett rendőrök jogainak érvényesülésére vonatkozó igény alapozhatja meg. A rendőr azonban *közhatalom-gyakorlóként, az e minőségével kapcsolatos véleménynyilvánítással szemben* nem hivatkozhat a jogaira; legitim cél hiányában viszont a polgári jogi szankció sem lehet alkotmányos.

Természetesen, ahogyan az alkotmánybírósági határozat is kimondja, ez az érvelés sem alapozná meg azt, hogy például a sajtó sérült rendőr szenvedését az érintett engedélye nélkül mutassa be. Egyrészt, az ilyen felvételek már nem feltétlenül minősülnek politikai beszédnek – amely esetében a korlátozás alkotmányosságát a szükségességi-arányossági tesztnek kell alávetni –; másrészt, ezekben a helyzetekben a rendőr már nem a közhatalom gyakorlója-ként, hanem szenvedő emberként van jelen, aki igényt tarthat emberi méltóságának védelmére.

Ennek a megoldásnak előnye lett volna az Alkotmánybíróság arányossági mérlegelésen nyugvó érveléséhez képest, hogy nem hagyja meg az esélyt annak, hogy a konkrét ügyben ítélkező, illetve a későbbiekben hasonló ügyekben eljáró rendesbíróságok az alapjogi mérlegelés álcája alatt figyelmen kívül hagyják az Alkotmánybíróság által kijelölt alapjogi szempontokat.

JEGYZETEK

1. 28/2014. (IX. 29.) AB határozat (a továbbiakban: ABh.).
2. Az alkotmányjogi panasz az Eötvös Károly Intézet műhelyében készült, elméleti kiindulópontjai pedig azon a – szintén az Eötvös Károly Intézetben, mások mellett Szabó Máté Dániel és Vissy Beatrix részvételével folytatott – kutatáson alapultak, amelynek eredményeit az *Alapjogi bíráskodás – Alapjogok az ítélkezésben* (Budapest, L'Harmattan, 2013) és *Az alapjogi bíráskodás kézikönyve* (Budapest, HVG-ORAC, 2013)

című kötetekben publikáltuk. A kutatásban, illetve az alkotmányjogi panasz elkészítésében én is közreműködtem; jelen írás is elsősorban ennek a kutatásnak a – legnagyobbbrészt Szabó Máté Dániellel és Vissy Beatrixszel közösen tett – megállapításaira építkeznek a rendőrarcképmás-döntések elemzésekor.

3. Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.112/2015/4/I. számú ítélete, illetve a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv. IV.20.121/2016/3. számú ítélete.
4. 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat.
5. ABh. [48].
6. ABh. [27]–[28].
7. Az itt bemutatott érvelés megjelenik a Fővárosi Ítéltábla újabb, az Alkotmánybíróság határozatát követően hozott döntésével szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelemben, amelynek elkészítésében az Eötvös Károly Intézet is közreműködött. A kérelemről a Kúria 2016 áprilisában döntött: az érvelést elutasítva a Fővárosi Ítéltábla ítéletét hatályában fenntartotta.
8. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (2) bekezdése, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 360. § b) pontja és 361. § c) pontja alapján a Kpkf.38.031/2014/2. számú határozat.
9. Abtv. 43. § (3) bekezdés.
10. Az alkotmánybírósági határozat kötőerejének differenciálásához lásd Vissy Beatrix: A bírói döntések alkotmánybírósági felülvizsgálata mint a politikai hatalom korlátozásának eszköze?, in GÁRDOS-OROSZ Fruzsina – SZENTE ZOLTÁN (szerk.): *Jog és politika határán. Alkotmánybíráskodás Magyarországon 2010 után*, HVG-ORAC, 2015, különösen: 364–366.
11. Lásd: ABh. [27] és [35].
12. V.ö. ABh. [35].
13. Lásd: ABh. [42].
14. Lásd: ABh. [43] és [44].
15. Lásd: ABh. [44].
16. Lásd: Kúria ítélete (3. vj.) [30].
17. Lásd: Kúria ítélete (3. vj.) [30] és [38].
18. Az alkotmánybírósági döntésnek tulajdonítható kötőerő terjedelmével kapcsolatban külön is köszönöm Vissy Beatrix inspiráló észrevételeit.
19. Lásd például: 19/2015. (VI. 15.) AB határozat [42]: „Az Alkotmánybíróság a fentiekkel kapcsolatban hangsúlyozza: nem kívánja elvégezni a bizonyítékok újbóli (jogi értelemben vett) mérlegelését; ez a hatóságok és a rendes bíróságok feladata. Alaptörvényből fakadó funkcióját viszont úgy tudja a konkrét ügy kapcsán betölteni, ha rámutat: olyan, az ügy eldöntése szempontjából releváns tényezőket hagyott figyelmen kívül a Bíróság, amely tényönmagában a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozta.” Lásd még: 14/2015. (V. 26.) AB határozat [56]: „Az Alkotmánybíróság döntése folytán a megsemmisített

végzéseiben érdemben el nem bírált fellebbezéseket – a jelen határozatban meghatározott alkotmányos követelmények figyelembevételével – a Be. alapján hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságoknak kell elbírálnia.”

20. 21/2013. (VII. 19.) AB határozat.
21. 5/2014. (II. 14.) AB határozat.
22. 21/2013. (VII. 19.) AB határozat [52]. Ugyanígy: 6/2016. (III. 11.) AB határozat [46].
23. Lásd még: 5/2014. (II. 14.) AB határozat [52].
24. 25/2014. (VII. 22.) AB határozat [46]: „[A] közérdekű adatok nyilvánosságának biztosítása szempontjából a tartós állami tulajdonban lévő anyavállalat 98%-os mértékű tulajdonában álló, s ennél fogva az anyavállalat meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatot is olyan gazdasági társaságnak kell tekinteni, amely közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény szerinti közfeladatot ellátó személynek minősül. Ezért az olyan gazdasági társaság, mint a Vértési Erőmű Zrt. – a Vtv. 5. § (2) bekezdésének a közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos alapjoggal összhangban történő értelmezése szerint – közfeladatot ellátó jogi személyként az adatnyilvánosság biztosítására köteles.”
25. 1/2014. (I. 21.) AB határozat [34]. Tükrözi ezt a Kúria új eljárásra utasító, Kpkf.37.076/2014/2. számú végzé-

se is: „Az Alkotmánybíróság az OVB-vel és a Kúriával szemben úgy ítélte meg, hogy a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 48. § (2) bekezdés a) pontjában (munkahelyen, munkaidőben) és a d) pontjában (állami szerv hivatali helyiségében) történő aláírásgyűjtési tilalomba nem ütközik a Parlament épületében a frakció számára biztosított sajtószobában való aláírásgyűjtés. Az Alkotmánybíróság szerint a Parlament épületét, különösen annak a népképviselőket működését szolgáló helyiségeit, egyebek mellett a pártok sajtótájékoztatói számára rendszerezett helyiségét a képviselői aláírásgyűjtés vonatkozásában nem lehet munkahelyként, sem pedig állami szerv hivatali helyiségeként kezelni, ha a képviselők a külön sajtótájékoztatóra fenntartott teremben és ennek részeként tartják alá a népszavazási kezdeményezést.”

26. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, különösen: [51].
27. Kúria ítélete (3. vj.) [35].
28. ABh. [35].
29. ABh. [30].
30. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [51].
31. Ronald DWORKIN: *Taking Rights Seriously*, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1977.
32. Robert ALEXYS: *A Theory of Constitutional Rights*, New York, Oxford University Press, 2002.